

VEM LYSSNAR PÅ VEM?

- OM FORSKNING OCH POLITIK I
VÄGLEDNING OCH SKOLA-ARBETSLIV UNDER
SEX DECENNIER!

FÖR DÖVA ÖRON?!

- SAMMANTAGET STÄRKER RESULTATET I UTSKOTTETS ENKÄT INTRYCKET SOM PRESENTERAS I RAPPORTER FRÅN BLAND ANNAT SKOLINSPEKTIONEN, SKOLVERKET OCH FORSKARE ATT DE GRUNDLÄGGANDE STYRNINGSMEKANISMER SOM KRÄVS FÖR ATT KUNNA PLANERA ORGANISERA OCH DIMENSIONERA ARBETET MED STUDIE- OCH YRKESVÄGLEDNINGEN FÖR ATT MÖTE ELEVERNAS BEHOV **SAKNAS HOS MÅNGA HUVUDMÄN OCH PÅ MÅNGA SKOLOR.**
- HUVUDMANNEN LÄMNA R ÖVER ANSVARET TILL REKTORN SOM I SIN TUR LÄMNA R VIDARE TILL DEN ENSKILDA VÄGLEDAREN
- UTBILDNINGSUTSKOTTETS RAPPORT 2018

DET VI INTE TALAR HÖGT OM MEN ALLTID MÖTER!!

- HUR MÖTER VI "VALFRIHETSPARADIGMET" MED TALET OM BÄTTRE MATCHNING.
- GÄLLER VALFRIHETEN ÄVEN VAL TILL HÖGSKOLA/UNIVERSITET?
- KAN VI INFORMERA FRAM FLER ELEVER TILL YRKESPROGRAMMEN?
- SKALL VI PRESSA HÅRDARE NÄR DE UNGA ÄR ÖVER 20 ÅR?
-

VÄGLEDARNA OCH UTVECKLINGEN

- **70-TALET** - SOCIOLOGISK TYNGDPUNKT, NYCKELORD KOMPENSATORISK OCH SAMHÄLLSFÖRÄNDRING. KORT SAMTALSUTBILDNING. FOKUS PÅ INTEGRATION I UNDERVISNING. FÖRSTA MATERIALET 1975.
- **80-TALET** – LÄRARANKNYTNING LYFTES BORT. EGAN OCH SAMTAL "UPPTÄCKTES". VÄGLEDNINGSBOKEN MED SAMTALSMODELL. SAMTIDIGT SKOLA-ARBETSLIV (SSA) LYFTS MED BETONING PÅ LÄRARNAS ROLL.
- **90-TALET** – **NEDSKÄRNINGAR** OCH IT-"LÖSNINGAR". MEN - DEN MÅNGFACETTERADE ROLLEN BELYSES. FORSKNINGEN ETABLERAR SIG. VEM BEHÖVER SYO? UG 95, LINDH, LOVÉN, HENRYSSON. SAMTALEN BELYSES MER, MOTIVERANDE SAMTAL, COACHING, PROBLEMLÖSANDE SAMTAL...
- **00-TALET** – MÅNGKULTURELLT SAMHÄLLE, VALFRIHETSREVOLUTIONEN, UTREDNINGEN I **MALPÅSE**
-). VÄGLEDNINGSCENTRUM SPRIDS OCH AVTAR.
- **10-TALET-NU** – PEDAGOGISKA ROLLEN STRYKS UNDER I NY UTREDNING I **MALPÅSE**. VÄGLEDNING SJÄLVKLAR DEL AV SKOLAN. **MULTIINSTRUMENTALISTEN** LEVER. NYA OCH GAMLA MARKNADER – UTBILDNING, REHABILITERING, PERSONALUTVECKLING. ALLT MER ETABLERAD FORSKNING. KREATIVA INSLAG INOM DET PEDAGOGISKA BLOCKET – MEN HÄR OCH DÄR

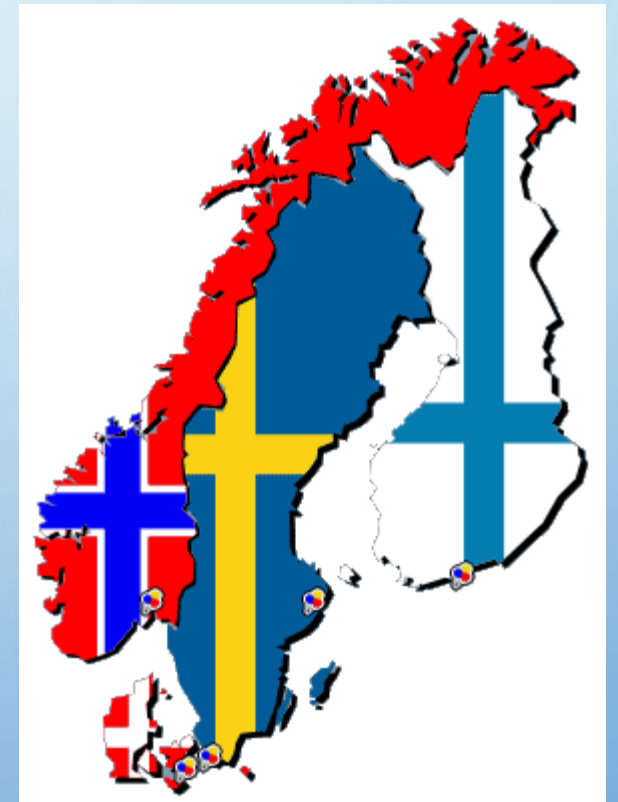
GLIMTAR FRÅN FORSKNINGEN

- VÄGLEDNINGENS MÅL OCH INNEHÅLL OKÄNT FÖR LÄRARE, SKOLLEDARE (1982, 1989, 1996, 2004, 2010 ETC)
- VÄGLEDNINGEN INFORMATIONSSINRIKTAD. KOMPENSATORISK OCH MEDVETANDEGÖRANDE VÄGLEDNING EXISTERADE INTE (UMEÅPROJEKTET)
- VÄGLEDARNA ÄGNADE ALLTFÖR MYCKET TID TILL ADMINISTRATION (VEM BEHÖVER SYO)
- SAMTALSSTUDIER – VÄGLEDARNA FASTNAR I RITUALER, INFORMATIONSDOMINANS (LINDH, LOVÉN)
- MÅNGKULTURELL VÄGLEDNING – KRÄVER STOR OCH NYANSERAD VERKTYGSLÅDA (SUNDELIN, HERTZBERG)
- ELEVERNA UPPSKATTAR VÄGLEDNINGEN MEN VILL HA MER TID
- VÄGLEDARNA FÖRVALTARE ELLER FÖRÄNDRARE (UG95)
- VÄGLEDNING VIKTIGT FÖR ELEVER I RISKZONER
- VÄGLEDNING ACCEPTERAD FUNKTION MEN FORTFARANDE OKLAR
- NYA ARENOR FÖR VÄGLEDARNA OCH MYCKET NYTÄNKANDE

OLIKA VERKLIGHETER

- FORSKAREN BESKRIVER ATT HON UPPLEVDE DET SOM ATT *BEFINNA SIG I TRE OLIKA LÄNDER* NÄR HON GENOMFÖRDE SINA INTERVJUER I DET VÄLBÄRGADE STORSTADSOMRÅDET, DET SOCIALT UTSATTA DITO OCH I GLESBYGDSKOMMUNERNA
- (LIDSTRÖM, 2011)

Ungdomars uppfattningar om gymnasievalet

Skolverket

Gymnasimässa i Lund på Färs och Frosta sparbanks arena.

FOTO: LINDA AKESSON

”Möjligheten att bryta mönster, se nya alternativ och komma vidare i den egna utvecklingen skall uppmuntras, men det kan ske på andra sätt än genom överdimensionerad valfrihet.”

■ Från och med den 15 januari kan landets niondeklassare söka till de gymnasieutbildningar de vill gå på i höst.

Hur kunde det så kallade fria skolvalet bli så fel och varför vågar ingen göra något åt det?

Det undrar Anders Lovén, lektor i utbildningsvetenskap vid Malmö högskola.

G enom det så kallade fria skolvalet och den starka framväxten av privata skolor, ofta kallade skolor, har valmöjligheterna vuxit snarast.

forakningen sedan länge visat att så inte är fallet.

Social bakgrund, genus och etnicitet har stor betydelse för val eleverna väljer, men även slump, tillfälligheter, känslor och bilden av den egna identiteten spelar roll.

Studie- och yrkesväglare är väl medvetna om dessa faktorer men har, med sin begränsade tid, svårt att påverka ungdomarna. De blivande gymnasisterna är däremot mer omedvetna om de bakomliggande orsakerna och upplever valet som både snarigt och ibland ångestfyllt – flickor i högre grad än pojkar.

Hur kunde det så kallade fria skol-

SKRIBENTEN

■ Anders Lovén är lektor i utbildningsvetenskap vid Malmö högskola.

presentanter för näringslivet, på att de väljer fel. Platser på yrkesförberedande program som kan leda till jobb direkt efter studenten står tomma eller fylls endast till hälften.

Problemet är också att dagens system leder till ökad segregering och en allt mindre likvärdig skola. Skolverket påpekar i fjor att det fria skolvalet sannolikt bidragit till den ökande skillnaden mellan skolors resultat.

Av dem som börjar i gymnasiet har 31 procent inte fullföljt sin utbildning inom avsett tid, tre år i ett pågående forskningsprojekt intervjuar

re i den egna utvecklingen ska uppmuntras, men det kan ske på andra sätt än genom en överdimensionerad valfrihet.

Det marknadstänkande som finns inom utbildningssektorn i Sverige gör att det likvärdiga skolsystemet håller på att krackelera. Sökesystemet behöver ses över och problematiseras. Gymnasiealternativ som eleverna inte vet om de blir verklighet gynnar ingen i längden. Ungdomarnas tillfälliga intressefokuseringar styr deras val och därmed skolans planering.

Kurser som fördjupar kunskaper om val och valjande behöver införas

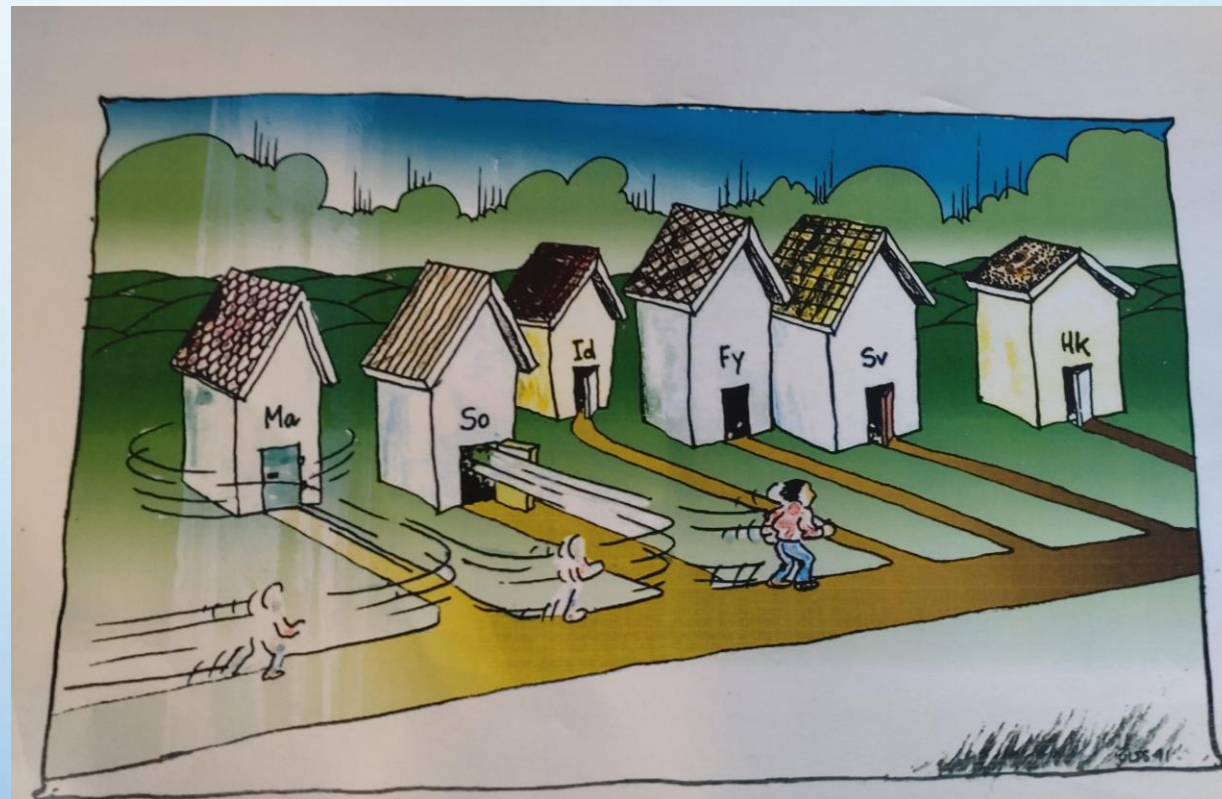

Bild 5. Den integrerande syofunktionären.

UR "VEM BEHÖVER SYO?"

PÅVERKA UTAN ATT PÅVERKA - OM VALFRIHET OCH MATCHNING....

- I DETTA BROKIGA LANDSKAP FÖRSÖKER VÄGLEDARNA **NAVIGERA**. DET ÄR INTE HELT ENKELT DÅ BEGREPPEN TOLKAS OCH UPPFATTAS OLIKA BEROENDE PÅ VEM SOM TILLFRÅGAS. TROTS DET ÄR DET TYDLIGT ATT DET FINNS EN RÖD TRÅD I DE OLIKA VÄGLEDARNAS ARBETSSÄTT SOM KAN BESKRIVAS SOM **EN BALANSGÅNG** MELLAN DE OLIKA BEGREPPEN (SKOLVERKET 2020).
- **BEGREPPET RÅDGIVNING OCH RISKERNA MED ATT PÅVERKA ELEVERNA** ÄR OCKSÅ NÅGOT SOM PÅPEKAS AV FLERA VÄGLEDARE. ENLIGT VÄGLEDARNA SKA ELEVERNA SJÄLV FATTA SINA BESLUT OCH VÄGLEDARNA SKA ENDAST GE DEM INFORMATION OCH STÖD. RÄDSLAN FÖR ATT PÅVERKA HAR LYFTS FRAM I MÅNGA STUDIER (SE T EX SKOLVERKET 2020, LOVÉN 2012) OCH ÄR KOMPLEX EFTERSOM STYRDOKUMENTEN OCKSÅ TALAR OM VIKTEN AV ATT VIDGA ELEVERNAS PERSPEKTIV OCH SE UTANFÖR EN SNÄV HANDLINGSHORISONT (SKOLVERKET 2020).
- **MEN, JA JAG TROR PÅ MATCHNING DET GÖR JAG, MEN JAG TROR JU PÅ VALFRIHETEN OCKSÅ, MEN JAG TROR ATT MAN INTE KAN FÅ IHOP DEM....**

NÅGRA HELIGA KOR – DAGS ATT SLAKTA UTAN ATT SKADA DEM!

- LIKA LIVSCHANSER OCH VALFRIHET? VI STARTAR INTE PÅ SAMMA RUTA
- ALLA SKA MED – "DÅ KOMMER VI ALDRIG FRAM"
- RÅDGIVNING ELLER VÄGLEDNING – VAR BEGRIPLIGA UTANFÖR PROFESSIONEN!
- ÖVERTRO PÅ TEORI OCH AKADEMISK KUNSKAP
- ALLT ÄR INTE ELÄNDE – MYCKET FUNGERAR BRA
- MÅLEN ÄR ALLTFÖR LÅNGT FRÅN VERKLIGHETEN
- KEJSAREN ÄR NAKEN – BLUNDA INTE! REALISM ÄR INTE NEGATIVISM!

VÄGLEDNINGENS, ARBETSLIVETS OCH UNGDOMARNAS DILEMMA

- ELEVERNA TILLBRINGAR ALLT LÄNGRE TID I SKOLA, GYMNASIESKOLAN "OBLIGATORISK". INGEN ARBETSMARKNAD FÖR 15-20-ÅRINGAR
- ETT ALLTMER KOMPLEXT ARBETSLIV FÖRÄNDRAS SNABBT
- ELEVERNA HAR BEGRÄNSAD SJÄLVKÄNNEDOM OCH KORTA ELLER INGA ERFARENHETER AV ARBETSLIV OCH VUXENVÄRLD.
- SAMTIDIGT ETT ALLT STÖRRE UTBUD AV VALMÖJLIGHETER – ALLT ÄR SÖKBART, DOCK REGIONALA SKILLNADER
- MÅNGA UNGDOMAR VÄLJER INTE MOT EN MARKNAD DÄR JOBBEN FINNS
- ALLDELES FÖR MÅNGA UNGDOMAR OCH UNGA VUXNA SAKNAR GYMNASIAL UTBILDNING
- LEDER TILL SVÅRIGHETER ATT RELATERA SIG TILL OMVÄRLDENS KRAV OCH MÖJLIGHETER. **KLARAR JAG DETTA? RÄCKER JAG TILL? ORKAR JAG LÄSA MER?** KVITTOT PÅ ARBETSMARKNADEN SAKNAS!

VÄGLEDNINGEN FUNGERAR BRA MEN KAN UTVECKLAS!

- HJÄLPER UNGDOMAR OCH VUXNA ATT NAVIGERA OCH VÄLJA I ETT ALLTMER OÖVERSKÅDLIGT SAMHÄLLE
- BIDRAR TILL BÄTTRE KUNSKAPER HOS UNGDOMAR OCH VUXNA OM ARBETSLIV OCH UTBILDNING
- REDUCERAR OSÄKERHET INFÖR VAL OCH BIDRAR TILL ATT FLER UTBILDAR SIG I OLIKA ÅLDRAR
- STÖDJER UNGDOMAR SOM ÄR PÅ VÄG ATT FÖRLORA FOTFÄSTET
- RESURS FÖR VUXNA I OMSTÄLLNING
- BIDRAR TILL BÄTTRE MATCHNING MELLAN EFTERFRÅGAN OCH UTBUD
- MINSKAR BYTEN OCH AVHOPP
- SES SOM EN DEL AV EN RIMLIG SAMHÄLLSSERVICE I EN ALLTMER KOMPLICERAD VÄRLD AV UTBILDNINGS- OCH YRKESVÄRLD

SVIDANDE KRITIK MOT MYTEN OM VALFRIHET

- DEN SVENSKA ARBETSMARKNADEN DRAS MED ETT **STIGANDE MATCHNINGSPROBLEM**.

DE FLESTA BRANSCHER MÖTER EN TILLTAGANDE ARBETSKRAFTSBRIST SAMTIDIGT SOM EN ALLT STÖRRE ANDEL ARBETSSÖKANDE SAKNAR EFTERFRÅGAD KOMPETENS. SAMVERKAN MELLAN SKOLA OCH ARBETSLIV BETECKNAS AV BRISTANDE ENGAGEMANG FRÅN ARBETSGIVARSIDAN OCH MOTSTRÄVIGHET FRÅN UTBILDNINGSSAMORDNARE.

- FORSKNINGEN VISAR SAMMANFATTNINGSVIS ATT **ÖKAD VALFRIHET TILL GYMNASIAL UTBILDNING, AVREGLERING OCH PRIVATISERING AV UTBILDNING FÖRSTÄRKER EN OJÄMLIKHET** SOM HÄMTAR NÄRING FRÅN ELEVEN KLASSTILLHÖRIGHET, BOENDEFÖRHÅLLANDEN, FÖRÄLDRARS UTBILDNINGSNIVÅ, INKOMST OCH ETABLERINGSGRAD SÅVÄL SOM STATUS PÅ ARBETSMARKNADEN.
- (PANICAN, ALEXANDRU; PAUL, ENNI 2019)

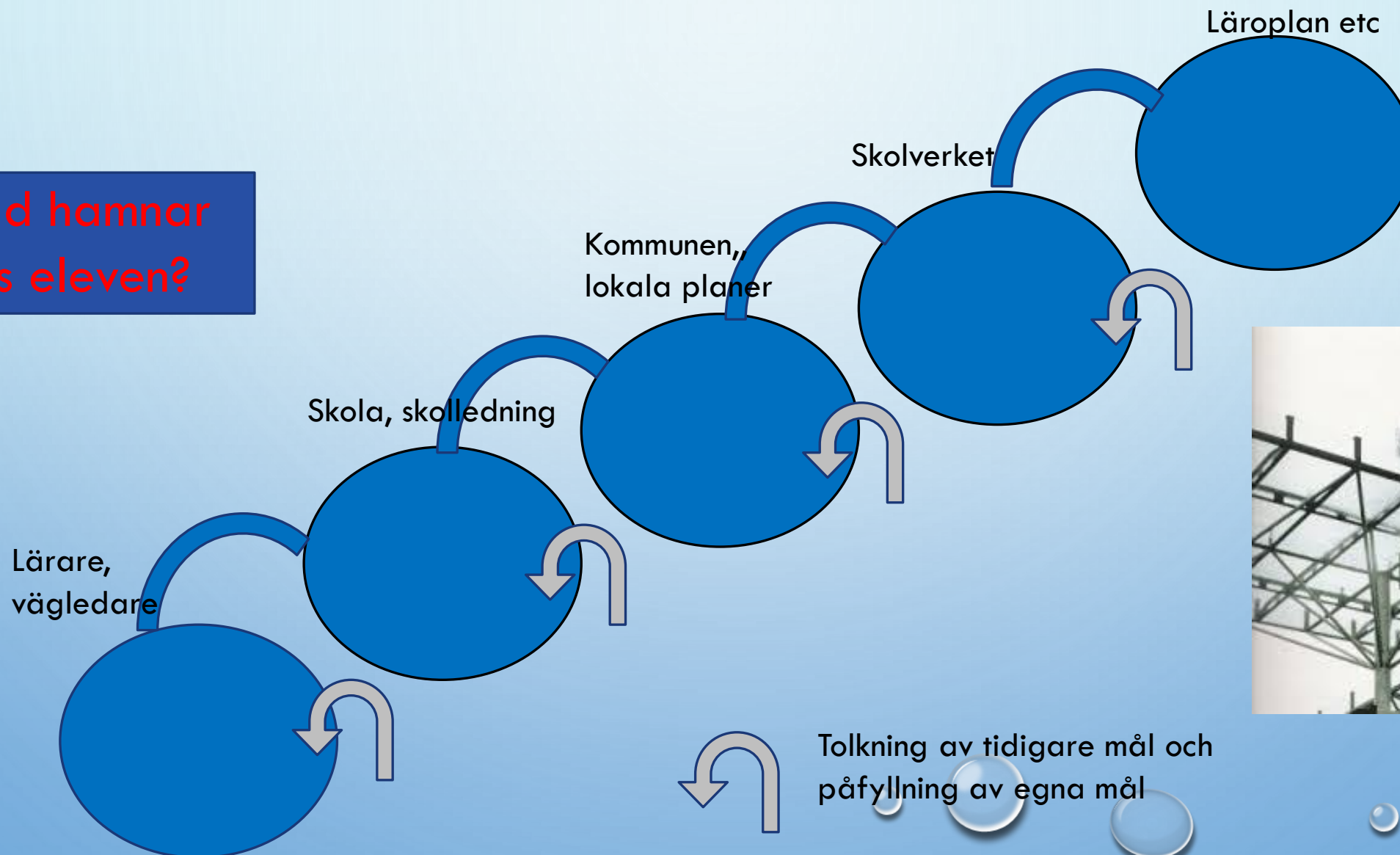
OCH POLITIKERNAS SYN....

- ALMEDALEN JUNI 2015 OCH 2016
- (S-, M-, MP-, L-POLITIKER)
- BRISTANDE SYV-FUNKTION NÄR JAG VALDE OCH BRISTANDE IDAG
- SYV-FUNKTIONEN IDAG FUNGERAR INTE
- SYVEN KAN BLI BÄTTRE, MER PROAKTIV OCH MINDRE REAKTIV – MER MATCHANDE
- JAG VILL SE EN ANNORLUNDA SYV-FUNKTION
- ALLDELES FÖR MÅNGA VÄLJER UTBILDNING DÄR DET INTE FINNS JOBB
- SYV BÖR PRÄGLA HELA SKOLAN – JOBBA MER I KLASSRUMMET
- **ELEVERNAS VAL AV GYMNASIEUTBILDNING BÖR MER BASERAS PÅ ARBETSMARKNADENS EFTERFRÅGAN.** (INVESTING IN YOUTH, OECD 2016)

Bassängerna eller målstyrningens dilemma

Vad hamnar
hos eleven?

ENSAM MEN INTE ALLENA

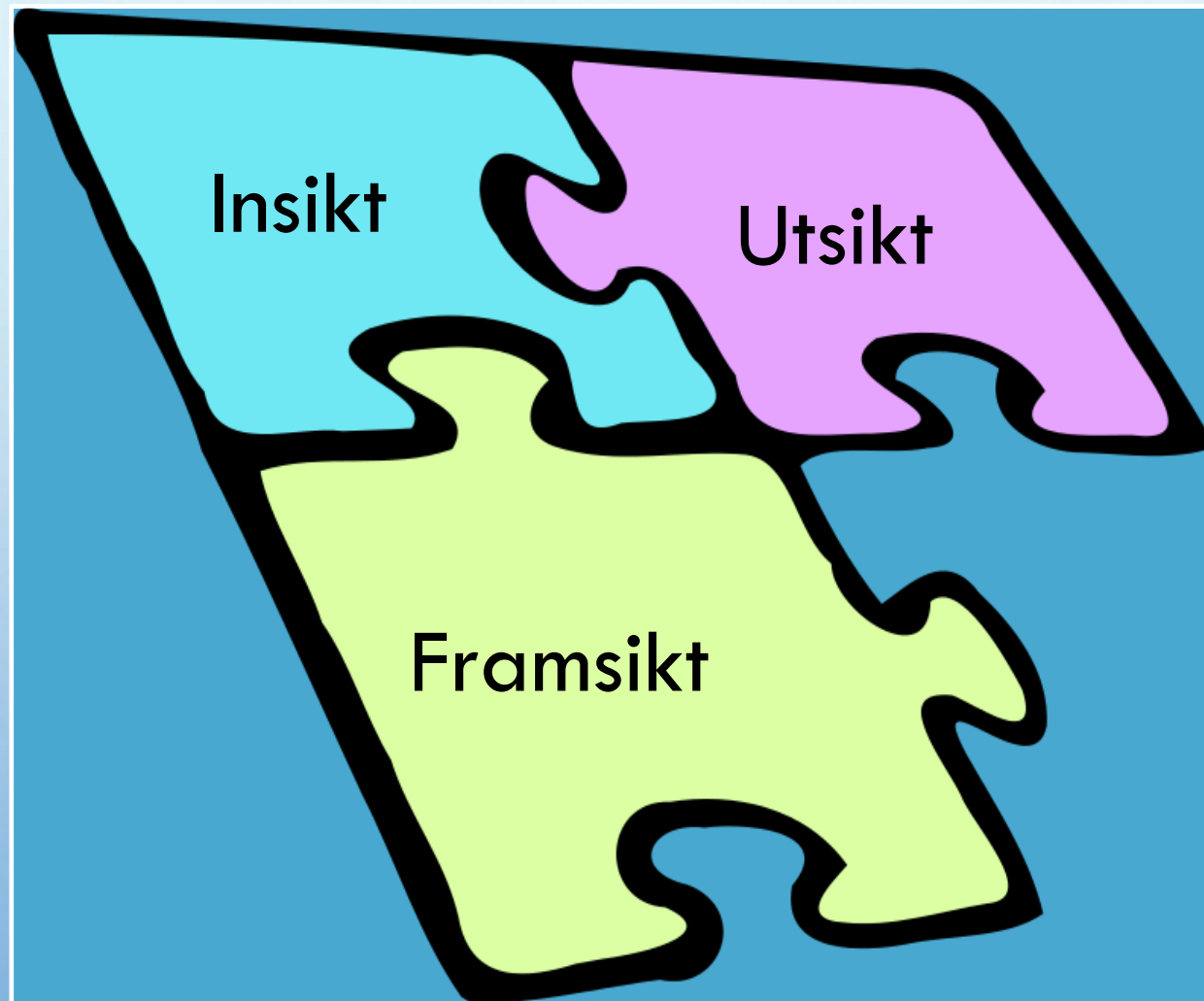
FRÅNVARON AV TYDLIG STYRNING I MÅLDOKUMENT ETC GER ETT FRIUTRYMME SOM SKULLE KUNNA MEDFÖRA MÖJLIGHETER TILL EN MER KRITISK HÅLLNING.

KAN DENNA SVAGA STYRNING LEDA TILL EN MER FRIGÖRANDE VÄGLEDNING?

”VÄGLEDARNAS SJÄLVSTÄNDIGHET I ATT PLANERA OCH GENOMFÖRA SITT ARBETE ÄR RELATIVT STOR. DET INNEBÄR ATT VÄGLEDARNA Å ENA SIDAN HAR ETT **FRIHETSUTRYMME** SOM DE KAN FYLLA MED OLIKA INSATSER MEN Å ANDRA SIDAN I FLERA AVSEENDEN ÄR **LÄMNADE ENSAMMA** MED ATT UTFORMA SIN YRKESROLL.” (LUNDAHL ET AL, 2020).

TRE STEG MOT FRAMTIDEN

CAREER MANAGEMENT SKILLS - VALKOMPETENS

DEFINITION: ETT ANTAL KOMPETENSER SOM VISAR PÅ STRUKTURERADE SÄTT FÖR INDIVIDER (OCH GRUPPER) ATT SAMLA, ANALYSERA, SÄTTA SAMMAN OCH ORGANISERA DET EGNA JAGET (SJÄLVINSIKT), UTBILDNINGS- OCH YRKESINFORMATION, SAMT HA FÄRDIGHETER ATT KUNNA FATTA OCH GENOMFÖRA BESLUT OCH KLARA ÖVERGÅNGAR/VÄXLINGAR I LIVET.

INSIKT

Vem är jag?
Yttre/inre ryggsäcken

UTSIKT

Vad finns i omvärlden.
Utbildningar/karriäralternativ

FRAMSIKT

Hur navigerar jag vidare?
Vad behöver jag för resan?

VALFALL

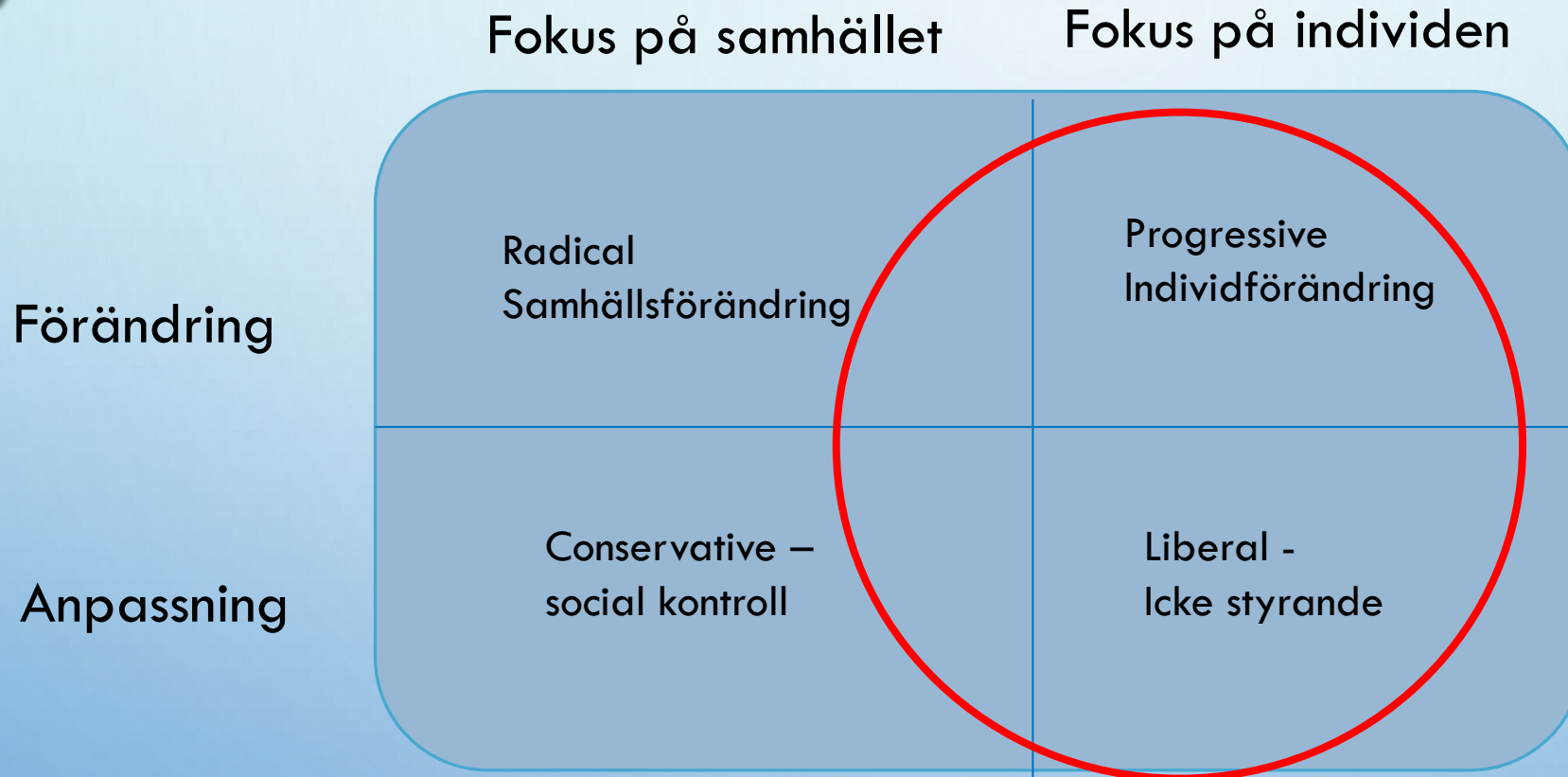
FÖRÄNDRINGSFALL

TVÅ-MINUTARE!

- UPPSKATTA RELATIONEN I PROCENT MELLAN
DINA "VALFALL" RESPEKTIVE
"FÖRÄNDRINGSFALL"!

DET KOMPLEXA MÖNSTRET (WATTS, 1980, 1996)

GISSA NÄR?

- "...BÅDE RESULTATEN FRÅN DE OVAN REFERERADE ENKÄTERNA TILL STUDIE- OCH YRKESVÄGLEDARE, SVAREN PÅ UTSKOTTETS ENKÄT TILL REKTORER OCH UPPGIFTER FRÅN FORSKARE PEKAR PÅ ATT OMFATTNINGEN PÅ SAMVERKAN MELLAN OLIKA PERSONALKATEGORIER NÄR DET GÄLLER SKOLANS UPPDRAG OM STUDIE- OCH YRKESVÄGLEDNING VARIERAR PÅ ETT BETYDANDE SÄTT MELLAN HUVUDMÄN OCH MELLAN SKOLOR OCH ATT SAMVERKAN PÅ MÅNGA HÅLL FUNGERAR DÅLIGT." (S. 60)

- — —
- I MER ÄN TJUGO ÅR, HAR I LÄROPLANER BETONATS ATT SYV-FRÅGORNA ÄR EN ANGELÄGENHET FÖR ALLA SOM VERKAR I SKOLAN. ÄNDÅ TYDER DE FLESTA UTVÄRDERINGAR PÅ ATT VÄGLEDAREN ÄR DEN ENDE I SKOLAN SOM KÄNNER TILL MÅLEN I DETTA AVSEENDE OCH SOM AKTIVT ARBETAR MED DESSA FRÅGOR. (SID. 4)

VÄGLEDARNA, LÄRARNA OCH SKOLLEDARNA

- VÄGLEDARNA – ENSAMMA, SJÄLVSTÄNDIGA, FRUSTRERADE
- LÄRARNA – ENGAGERADE, OFÖRBEREDDA
- SKOLLEDARNA – PASSIVT POSITIVA

VÄGLEDARNA ENSAMMA – ENLIGT VÄGLEDARENKÄTEN

- TOTALT LUTAR 84 % AV VÄGLEDARNA ÅT ATT DE HELT ELLER TILL STOR DEL SVARAR FÖR ARBETET MED VALKOMPETENSEN, VILKET STÅR I STARK KONTRAST TILL LÄROPLANENS INTENTION ATT SÅDAN VERKSAMHET SKA VARA HELA SKOLANS ANSVAR.
- SKOLAN ANORDNAR ÅTERKOMMANDE AKTIVITETER, T EX TEMADAGAR OCH STUDIEBESÖK, SOM ETT LED I ATT STÄRKA ELEVERNAS VALKOMPETENS: 38 % MENAR ATT DET STÄMMER GANSKA LITE ELLER INTE ALLS, 62% ATT DET STÄMMER GANSKA ELLER MYCKET VÄL (F8 C)
- PRAKTISKT TAGET SAMTLIGA VÄGLEDARE (92 %) ANSER ATT ARBETET MED ELEVERNAS VALKOMPETENS I HÖG GRAD LANDAR PÅ DE SJÄLVA OCH ENDAST 8 % AV DEM BEDÖMER ATT LEDNINGEN I HÖG GRAD ÄR ENGAGERAD I DENNA FRÅGA.

OCH LÄRARNA?

- Många engagerade lärare gör ett starkt jobb. Sedan brinner jag ju gärna för de frågorna för att jag tycker att det är självklart att, det är ju dem, det är ju de redskapen de ska ha med sig utav också. De kan ju inte bara sitta av tiden här och bara bli matade med kunskapen. De måste ju någonstans veta ”-var ska jag göra av det här” och framför_allt lära känna det här med insikten, vem är jag? Vilka egenskaper? Hur är jag? (Sollärare)
- Dock ofta utan inbördes samarbete och med ojämna mellanrum.

HOPPET LEVER....

- 33 AV 34 REKTORER SER INTE TILL ATT DET FINNS SYSTEM OCH RUTINER FÖR PLANERING, UPPFÖLJNING OCH UTVÄRDERING AV MÅLEN FÖR STUDIE- OCH YRKESVÄGLEDNING. (SKOLINSPEKTIONEN 2015).

DE FYRA STEGEN OCH GRÄV DÄR DU STÅR

- **KARTLÄGGNING** – VAD GÖRS OCH VEM GÖR VAD?
- **ANALYS** – VARFÖR SER DET UT SOM DET GÖR? HINDER OCH MÖJLIGHETER!
- **PLANERING** – HUR KAN SKOLAN GÅ VIDARE? VEM GÖR VAD, VAD KAN DE LÄRA AV ANDRA, HÅLLER DET LÅNGSIKTIGT?
- **GENOMFÖRANDE** – VILKET TIDSPERSPEKTIV? HUR UTVÄRDERAS? KONTINUERLIG AVSTÄMNING!
- REALISM ÄR INTE NEGATIVISM!

VI SUMMERAR FORSKNINGEN!

- TANKEN ATT ARBETSLIVSKUNSKAP ETC SKALL INGÅ I ALLA ÄMNEN HAR VISAT SIG LEDA TILL **SVAG MÅLUPPFYLLELSE**
- ETT SÄRSKILT ÄMNE MED REGLERAT TIMANTAL ÖKAR MÖJLIGHETEN ATT GE ELEVERNA **BÄTTRE VALKOMPETENS**
- STYRNING VIA LÄROPLANEN ÄR EN **NÖDVÄNDIG MEN INTE ALLTID TILLRÄCKLIG** INSATS
- KOMPETENSUTVECKLING AV LÄRARE INOM OMRÅDET SKOLA-ARBETSLIV **NYCKELFAKTOR** FÖR HÖGRE MÅLUPPFYLLELSE
- SAMVERKAN MED OMGIVANDE ARBETSLIV OCH ARBETSFÖRMEDLING ÄR **VIKTIGA PLUSFAKTORER** OCH BÖR REGLERAS GENOM SÄRSKILDA SAMVERKANSORGAN
- EN GOD PROGRESSION OCH EN VÄL GENOMTÄNKT STRUKTUR KRING UNDERVISNINGEN GER **HÖGRE MÅLUPPFYLLELSE**

VAD BEHÖVER VI GÖRA (FORSKARE OCH VÄGLEDARE M FL)?

- STARTA FÖRSÖKSPROJEKT/PILOTSKOLOR MED KARRIÄRLÄRANDE OCH UTVÄRDERA MED EXPERIMENT- OCH KONTROLLGRUPP
- UNDERSÖK HUR LÄRARE FÖRBEREDS FÖR KARRIÄRLÄRANDE INOM LÄRARUTBILDNINGEN
- UTVECKLA PROJEKT KRING SKOLA-ARBETSLIV MED ELDSJÄLARNA
- GRÄV DÄR DU STÅR OCH TA SMÅ STEG FRAMÅT
- UPPVAKTA POLITIKER OCH ANSVARIGA OCH REDOGÖR FÖR HUR NI ARBETAR
- FRÅGA POLITIKER, SKOLLEDARE ETC HUR VALFRIHET OCH MATCHNING SKA MÖTAS. HUR TYCKER DE NI SKA JOBBA?

VÄGLEDARNAS MÅNGSKIFTANDE KOMPETENSER

- **SAMTALSKOMPETENS** - INNEBÄR ATT VÄGLEDAREN GENOM PERSONLIG VÄGLEDNING HJÄLPER ELEVER ATT KARTLÄGGA SIN SITUATION OCH BLI MER MEDVETNA OM SINA FÖRUTSÄTTNINGAR OCH MÖJLIGHETER.
- **LÄRANDEKOMPETENS** - RÖR DEN PEDAGOGISKA ROLLEN OCH AVSER VAD VÄGLEDAREN BEHÖVER FÖR ATT ENSAM OCH I SAMVERKAN KUNNA PLANERA OCH STRUKTURERA UNDERVISNING OM UTBILDNING OCH ARBETSLIV.

OCH FLER....

- **INFORMATIONSKOMPETENS** - HANDLAR OM FÖRMÅGAN ATT INHÄMTA OCH STRUKTURERA KOMPLEX INFORMATION OCH GÖRA DEN TILLGÄNGLIG OCH BEGRIPLIG FÖR ELEVER.
- **VIDGA PERSPEKTIV** - BERÖR FÖRMÅGAN ATT OCH BEARBETA ELEVERS IBLAND NORMBUNDNA OCH STEREOTYPA FÖRESTÄLLNINGAR OM UTBILDNING OCH ARBETSLIV.
- **SAMORDNINGSKOMPETENS** - HANDLAR OM FÖRMÅGAN ATT KUNNA SAMORDNA ARBETET MED VÄGLEDNING. DET INNEBÄR ETT NÄRA SAMARBETE MED SÅVÄL SKOLLEDNING, LÄRARE, ELEVHÄLSA, OMGIVANDE ARBETSLIV M FL.
- **JÄMFÖR EU: GUIDANCE COVERS A RANGE OF INDIVIDUAL AND COLLECTIVE ACTIVITIES RELATING TO INFORMATION-GIVING, COUNSELLING, COMPETENCE ASSESSMENT, SUPPORT, AND THE TEACHING OF DECISION-MAKING AND CAREER MANAGEMENT SKILLS.**

TVÅ-MINUTARE

- VILKA KOMPETENSER EFTERFRÅGAS MEST?
- VILKEN/VILKA KOMPETENSER BEHÖVER NI UTVECKLA?

”RELATIONSMYS ELLER REDSKAP FÖR FRAMTIDEN?”

- **DET BEGRÄNSADE SAMTALET** – I ETT ELLER FLERA SAMTAL HANTERAR VI PROBLEMSITUATIONER MED EN RAD OLIKA SAMTALSMETODER
- **DET DYNAMISKA SAMTALET** – SOM OVAN MEN VI KOMPLETTERAR I FORM AV KARRIÄRUNDERVISNING, STUDIEBESÖK, PRAKTIK, GÄSTFÖRELÄSARE, SKUGGNING, INTERVJUER MED YRKESFÖRETRÄDARE ETC

DAGS ATT SUMMERA?!

- STORT ANSVAR OCH MÖJLIGHET ATT SJÄLV UTVECKLA/FÖRÄNDRA
- **POLITIKER UTAN ÖRON!!**
- MÅNGA SPÄNNANDE OCH BRA PROJEKT I KOMMUNERNA
- ÖVERLAG ÄR VÄGLEDNINGEN UPPSKATTAD AV ELEVER/VUXNA
- VÄGLEDNING ÄR ETABLERAD MEN FÖRVÄNTNINGARNA ÄR SKIFTANDE
- KARRIÄRLÄRANDE OKLART – HAMNAR HOS VÄGLEDAREN
- ACCEPTERA OKLARA FÖRVÄNTNINGAR
- LÄRARNA – OFÖRBEREDDA ELDSJÄLAR
- SKOLLEDARNA – PASSIVT POSITIVA
- IGELKOTT/PIGGETAGG – EN SOM INGEN FÖRSTÅR
- VAR BLEV FÖRÄNDRINGSAGENTEN AV?

OCH MER.....

- VAD ÄR DET FÖR HINDER OCH BARRIÄRER SOM ÄR SVÅRA ATT TA SIG ÖVER?
- SVARET ÄR ATT DET HANDLAR OM EN HEL RAD AV KOMPLEXA FAKTORER SOM BLAND ANNAT BERÖR STYRNING, VÄGLEDAR-, LÄRAR- OCH SKOLLEDARROLL, ORGANISATION, SKOL- OCH ÄMNESTRADITIONER.
- TYDLIGA SIGNALER FRÅN HUVUDMÄN,
- STÖRRE ANSVAR FRÅN SKOLLEDARE,
- FORTBILDNING FÖR LÄRARE,
- UTVECKLING AV LÄROMEDEL,
- PEDAGOGISK UTVECKLING AV KUNSKAPSOMRÅDET,
- MÅNGSIDIGA VÄGLEDARE

OM DU UNDER DET SENASTE ÅREN
INTE HAR ÄNDRAT EN UPPFATTNING
ELLER FÖRVÄRVAT EN NY, BÖR DU KOLLA
DIN PULS. DU KANSKE ÄR DÖD.

(BURGESS, FÖRFATTARE 1866-1951)

BONUSMATERIAL FÖR REFLEKTION!!

1970-1990 SYO-KONSULENTEN

70-TALET - REFORMTIDEN

- SYO-UTBILDNING, KOMMUNALA TJÄNSTER, SEMESTER, "ÖRONMÄRKTA" MEDEL
- VÄNSTERVINDAR, SAMHÄLLSFÖRÄNDRING
- VÄGLEDNING – SKOLANS ANSVAR
- NY GYMNASIESKOLA, UTBYGGD VUXENUTBILDNING
- TOM VERKTYGSLÅDA
- MÅLEN OKLARA I SKOLSYSTEMET

NYCKELBEGREPP: MEDVETANDEGÖRA,
KOMPENSATORISK VÄGLEDNING, SYO-INTEGRATION, FÖRÄNDRINGSAGENT

1970-1990 SYO-KONSULENTEN

80-TALET - REAKTIONEN

- MÅLEN ALLTFÖR HÖGT STÄLLDA! – VERKLIGHETEN ANNORLUNDA
- SYO – EN ANGELÄGENHET FÖR ALLA ”PAPPERSTIGER”
- SAMTALET I CENTRUM – VÄGLEDARPROFESSIONEN UTVECKLAS – SAMVERKAN MED ARBETSFÖRMEDLINGEN
- DISKUSSION OM LÄRARKOPPLING - FÖRSVINNER TROTS MENINGSSKILLNADER
- GYMNASIESKOLA FÖR ALLA, NÄSTAN - UPPFÖLJNINGSVERKSAMHET/
UNGDOMSGARANTI
- SKOLA-ARBETSLIV – SSA-RÅD

NYCKELBEGREPP: SAMTAL, UNGDOMSVÄGLEDNING, SKOLA-ARBETSLIV

1990-2010 – STUDIE- OCH YRKESVÄGLEDAREN

DECENTRALISERINGEN

- DECENTRALISERING/MÅLSTYRNING – KOMMUNERNA TAR ÖVER
- MÅLEN DIFFUSA – ALLTFLER VÄGLEDARE UTAN "UTBILDNING"
- "JORDBÄVNINGEN" – EKONOMISK KRIS, JOBBEN "FÖRSVINNAR"
- MÅNGKULTURELLT SAMHÄLLE
- VALFRIHETSREVOLUTIONEN
- UTREDNING OM VÄGLEDNING – **I MALPÅSE**
- IKT OCH INTERNET
- INFOTEK OCH VÄGLEDNINGSCENTRA

NYCKELBEGREPP: ETABLERAD, BEHÖVD OCH OTYDLIG

2010 - ? KARRIÄRVÄGLEDAREN

- MULTIINSTRUMENTALIST - VÄGLEDARE, COACH, MENTOR, UTVECKLARE, PEDAGOG
- NYA OCH GAMLA MARKNADER – UTBILDNING, REHABILITERING, PERSONALUTVECKLING
- ALLT MER ETABLERAD FORSKNING – LYSSNAR POLITIKERNA?
- NY UTREDNING – **I MALPÅSE**
- LIVSPLANERARE – ARBETE, STUDIER, EKONOMI, HÄLSA, FRITID, PENSION
- KREATIVA INSLAG INOM DET PEDAGOGISKA BLOCKET – MEN HÄR OCH DÄR
- INSNÖAD I SAMTAL ELLER? DVS RELATIONSMYS ELLER REDSKAP FÖR FRAMTIDEN

NYCKELBEGREPP: FLEXIBEL, TYDLIG ACCEPTERAD, MÅNGSIDIG, KREATIV, FRUSTRERAD

? ? ? ? ? ? ? ? ?

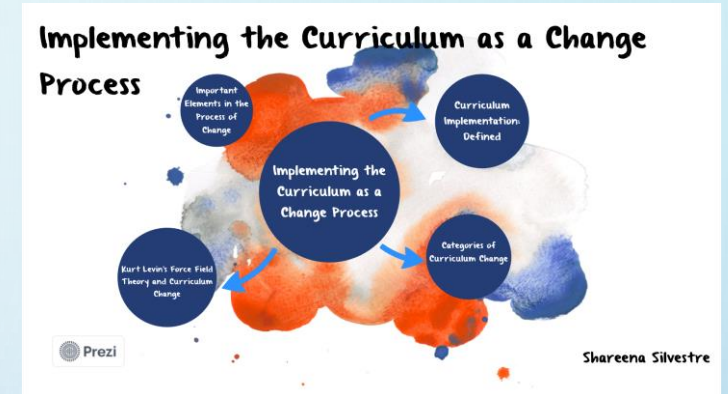
TIDIG FORSKNING (1950-80)

- INGEN SPECIFIK FORSKNING KRING VÄGLEDNING
- STORA ENKÄTUNDERSÖKNINGAR, ÄVEN LONGITUDINELLA (HUSÉN, HÄRNQVIST, DUNÉR) DÄR FRÅGOR OM VAL OCH VÄLJANDE VAR EN MINDRE DEL
- SAMBAND MELLAN VAL AV UTBILDNING OCH KÖN RESPEKTIVE SOCIAL BAKGRUND KONSTATERADES
- FÖRSTA "FYRSTEGSMODELLEN" DÄR PERCEPTIONEN AV SJÄLVUPPFATTNING OCH ALTERNATIVEN LYFTES FRAM (DUNÉR)
- SJÖSTRAND LYFTER BETYDELSEN AV BRYTPUNKTER OCH INTERIMSVAL
- UNDER 70-TALET MINDRE UTVÄRDERINGAR AV "SYON"
- KARTLÄGGNING AV ANTAL VÄGLEDARE, ORGANISATION, ELEV-ATTITYDER, VÄGLEDNINGENS UTVECKLING

DE SENARE DECENNIERNA...

- GENUSPERSPEKTIV – ROLLEN FORMAS I INTERAKTION MED SKOLA, FAMILJ, KAMRATER (NILSSON-LINDSTRÖM). MÅNGFACETTERAT OCH BEGRÄNSANDE SOM TJEJ (SANDELL)
- KONKURRENS OCH MARKNADSFÖRING (LUND)
- UPPFÖLJNINGSVERKSAMHET , IV- PROGRAMMET ETC (BLOMSTERBERG)
- RELATIONEN I VÄGLEDNING (SCHEDIN)
- GENUS OCH ETNICITET, MÖTET MED ARBETSFÖRMEDLING (HERTZBERG)
- KVINNOR OCH KONSTNÄRLIGA KARRIÄRER (FLISBÄCK)

REFLEKTIONER UTIFRÅN ETT FLERTAL FORSKNINGSRAPPORTER

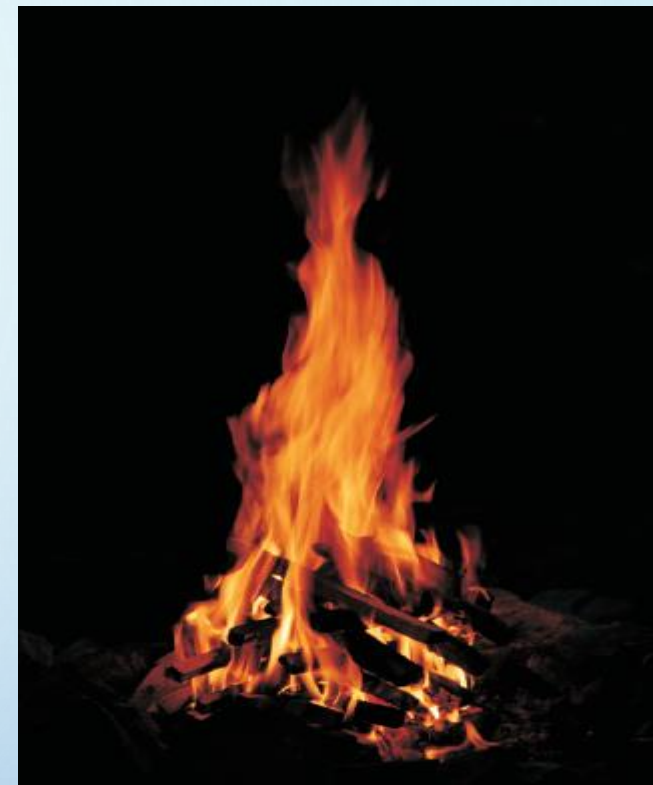

DEN INNEBOENDE KONFLIKTEN MELLAN SAMHÄLLS- OCH INDIVIDBEHOV BLIR EN ALLTMER RÖD TRÅD I FLERA STUDIER. I LIKHET MED HOOLEY, SULTANA MED FLERA FORSKARE KONSTATERAS ATT EN ALLTMER NYLIBERAL ANDA KÄNNETECKNAR FLERA LÄNDERS LÄROPLANER.

HELA DET FRIGÖRANDE/EMANCIPATORISKA RESONEMANGET ÄR EN DEL AV VÄGLEDNINGENS DILEMMA SEDAN MÅNGA ÅRTIONDEN. KOMPROMISSENS BETYDELSE I VÄGLEDNING HAR OCKSÅ LYFTS AV MÅNGA FORSKARE OCH TEORETIKER. HÄR FINNS EN PARALLELL TILL BOURDIEUS BEGREPP HABITUS OCH HUR DET KAN BEGRÄNSA INDIVIDENS HANDLINGSUTRYMME

ELDSJÄLARNA KLARAR INTE ALLT

- LÄRAREN I TYSKA OCH ENGELSKA VID SAMMA SKOLA OCH SOM ÄR MYCKET
- ENGAGERAD I FRÅGOR KRING ARBETSLIV OCH UTBILDNING UNDERSTRYKER
- OCKSÅ SVÅRIGHETEN ATT FÅ EN HELHETSSYN PÅ KUNSKAPSOMRÅDET.
- JAG HAR ALLTID JOBBAT MED FRÅGOR OM STUDIER OCH YRKEN I MIN
UNDERVISNING I ENGELSKA OCH TYSKA. ANDRA LÄRARE SÄGER MERA: VERKLIGHETEN,
TROR JAG, DET RÖR INTE MIG, JAG HAR JU BARA FYSIK. JAG TROR MAN INTE TAR DET TILL SIG.
- HON UNDERSTRYKER OCKSÅ HUR SVÅRT DET ÄR ATT HÅLLA UPPE ENGAGEMANGET.
- ATT DET DÅ BLIR, VI FÖRSÖKER JU ÄNDÅ MED VÅRA KOLLEGOR HAR VI DÅ VARIT PÅ DIVERSE TRÄFFAR OCH SÅDANT
DÄR DÅ, MEN DET BLIR ÄNDÅ... 'OJ, DET ÄR JU SÅ MYCKET ANNAT' SUCKAR FOLK OCH SEDAN ORKAR DE INTE, OCH
SEDAN, JA, MAN GÖR DET I TVÅ VECKOR OCH SEDAN GÖR MAN DET INTE MER.

VILKEN STRUKTUR BEHÖVS?

- JÄMFÖR MATEMATIK, ENGELSKA ETC. ALLA ÄMNEN BYGGER PÅ EN PROGRESSIV STRUKTUR.
- BÖRJA MED DET NÄRLIGGANDE, KONKRETA – DE EGNA ERFARENHETERNA
- FÖR EFTERHAND IN KUNSKAPER OM ARBETSMARKNAD OCH UTBILDNING
- KAN MAN PLANERA FÖR FRAMTIDEN? KORT OCH LÅNG TIDSLINJE! PLAN A OCH PLAN B.

VAR STÅR NI?

(RINGA IN ER BEDÖMNING!)

- **KOMMUNPOLITIK**

1. INGEN SÄRSKILD STYRNING ELLER MÅLDOKUMENT
2. KLAR POLITISK STYRNING OCH MÅLDOKUMENT (SYSTEMATISKT KVALITETSARBETE)
3. 2+ SÄRSKILD TJÄNSTEMAN/RÅD MED ANSVAR FÖR SKOLA-ARBETSLIV/PRAKTIKFRÅGOR

- **SKOLLEDNING**

1. PASSIVT POSITIV. LITAR PÅ VÄGLEDAREN. SVAGT ENGAGEMANG.
2. SAMRÅDER MED SYV OM VERKSAMHETEN. PLANERINGSKONFERENS (MOTSVARANDE) MED LÄRARE OCH SYV VARJE LÄSÅRSSTART.
3. 2+AKTIVT ENGAGERAD REKTOR. DRIVER SYV-FRÅGOR I NÄRA SAMVERKAN MED LÄRARE OCH SYV. KONTINUERLIGA UPPFÖLJNINGAR.
4. 3+ SÄRSKILDA FÖRSTELÄRARE MED ANSVAR FÖR KARRIÄRLÄRANDE I SAMRÅD MED SYV.

- **LÄRARE**

1. SPORADISKA INSATSER AV ENSKILDA LÄRARE.
2. SÄRSKILDA TEMAN OM ARBETSLIV OCH UTBILDNING DÄR INTRESSERADE LÄRARE OCH SYV SAMVERKAR.
3. STRUKTURERAD PLAN FÖR UNDERVISNING KRING KARRIÄRVAL. INNEFATTAR PRAKTIK, STUDIEBESÖK MM. FLERTALET LÄRARE ENGAGERADE I SAMVERKAN MED SYV.

- VÄGLEDARE

-

-

-

OCH FLER....

VÄGLEDARE

1. SER SOM SIN HUVUDFUNKTION ATT HA VÄGLEDNINGSSAMTAL MED ELEVER. FÅTAL KONTAKTER OCH SAMARBETE MED LÄRARE OCH REKTOR.
2. 1+ SAMARBETE MED FLERA LÄRARE SÄRSKILT VID PRAKTIK.
3. TEAM MED VÄGLEDARE OCH LÄRARE PLANERAR GEMENSAMT OLIKA INSLAG. VÄGLEDAREN AKTIV I UNDERVISNINGEN.

• **ELEVER**

1. MÖTER VÄGLEDARE I SAMTAL ENLIGT SÄRSKILD PLAN.
2. 1+ SÄRSKILD PLANERINGSGRUPP MED VÄGLEDARE, LÄRARE OCH ELEVER. UTVÄRDERING I SAMVERKAN MED ELEVER.

• **ARBETSLIV**

1. SPORADISKA KONTAKTER MED ARBETSLIV OFTA I SAMBAND MED PRAKTIK.
2. 1+ RIKTADE STUDIEBESÖK OCH ENSTAKA SAMARRANGEMANG.
3. REGELBUNDET SAMARBETE MED SÄRSKILD ARBETSLIVSGRUPP (REPRESENTANTER FÖR T EX FÖRETAG, SKOLA, FÖRVALTNING). ÅTERKOMMANDE AKTIVITETER UTÖVER PRAKTIK OCH STUDIEBESÖK.

Maximal poäng: 18

Minsta poäng: 6

Godkänt: 10

SUMMERA ERA BEDÖMNINGAR OCH JÄMFÖR I GRUPPEN! HUR FÖRKLARAR NI SKILLNADERNA?